

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 9.

V Ljubljani 1. septembra 1886.

Leto XVI.

Od doma.

Dovòlj krepíla in radósti,
Pri kraji je počitnic čas;
Nazaj nas kliče vir modrósti,
Jesén k modricam vabi nas.

Z Bôgom! čas počitka zlati,
Za leto zopet grem od tod,
Z Bôgom! oče, draga mati,
Sestrica, bratec, zdrav mi bod'!

Predrage hiše ve domače,
Pozdrav vam zadnji in slov!
Drugód povsod je vse drugače
Ločiti se je pač težkó!

Po svetu mnogokaj je krasno
In mesta lepa so, se zná;
A vender vsakemu je jasno:
Najlepše da je le domá.

Pa nas mladiče to ne straši,
Saj vrnemo se kmalu spet,
Domá ostani, kogar plaši
Učenja znój in širni svét.

Vše zgodaj bódimo možaci,
Solzé zatrimo si v očéh,
Učimo pridno se dijaci
Da bode národu v prispéh!

Slavko.

Mladi citrar.

Stanoval sem v velikem mestu.

Sedeč nekóč v svojej sobi začujem pri zaprtem oknu znano melodijo neke slovenske pesni. Nenavadno so me presunili ti domači glasovi in ves izvan sebe hitim odpirat okno. Radoveden pogledam po dolgih ulicah in ugledam pri zidu na kamenu sedečega človeka.

Mlad je še bil in na kolenih so mu ležale citre. Z rokama pa je hitel prebirat mило zveneče strune in glavo je obračal po velikih oknih visokih hiš,

od koder so mu padali v papirji zaviti novci. Lahno so mu švigali gibični prsti po tresočih se strunah in na prvi pogled se je lahko znalo, da je rojen umétalnik. Čedno osnažene čizme so se poprijemale tesno njegovih nog in zelene nogavice so mu segale do kolen. Oblečen je bil v čedno zašit rokavnik, obšit z zelenimi trakovi in širokokrajnat klobuk z zelenim trakom in z ruševca peresi mu je senčil mlado obličje. Temne, a motne oči so zrle nekako otožno v svet, na ustnicah pa je poigraval lahen nasméh, ki je vzražal prej britkost nego li veselje. Vsa njegova vnanjest je imela nekaj prikupljivega na sebi.

Pa se je sklonil po novcih, na tleh ležečih, in žopet so zapele strune otožno pesen. Ustnici, ki ste se držale prej na smeh, ste se zresnile in iz ust so začeli prihajati divni glasovi krasnega tenorja, ki so spremljevali otožno pesen otožnih strun.

In žopet se je pripognil po novcih in žopet je začel prebirati strune. Nove melodije so se izvijale iz prej tako otožnih strun, obličje se mu je žopet razjasnilo in raz ustnic so se usipali glasovi vesele poskočnice.

Tako si je služil mladi umétalnik svoj kruh.

Glasov domačih pa nisem več slišal raz zveneče strune.

In vender se nisem mogel ločiti od mladega citrarja. Po slugi naročim mu, da bi rad govoril ž njim. In prišel je k meni. Poprosim ga, da mi še jedenkrat zaigra ono domačo pesen in zapoje. Nekako nezaupno me pogleda, potem pa reče, da besed ne zna; samó napev mu je znan. In zaigral jo je, a zapel je ni.

Ali mojej zvédavosti s tem še ni bilo pomagano. Rad bi bil izvedel, kje se je naučil mladi Tirolec slovenske pesni. In povedal mi je še več nego sem želel. Povedal mi je vso kratko, a vender dolgo povest svojega življenja. Govoril pa je tako-le:

„Domá sem v gôrskoj vasici blizu Bocna. Oče so mi vže zgodaj umrli in dobil sem očma. Ta pa me ni imel rad in bil sem mu trn v peti. Mati pa so me ljubili iz dna svojega srca in skrbeli so zame kakor za zenico svojega očesa. Imel sem tudi strijca v Bocnu, ki me je jako ljubil in rad bi mi bil pomagal, a ni mogel, ker sam ni imel ničesar. Hodil je po hišah in vzlasti gostilnah, kjer si je služil s citranjem svoj vsakdanji kruh. Citre so mu bile vse imetje. Hodil sem rad k njemu ter je naučil tudi mene tega, kar je znal sam. Toda dobivši očma, nisem smel več k strijcu, ker me je očem vedno doma potreboval in ne potreboval. Ko pa mi umrjó tudi mati, tedaj mi ni bilo več ostati domá. Ušel sem svojemu očmu in šel k svojemu strijcu. Ta pa je bil vže na robu groba. Leto in dan sva bila še vkupe, potem so zanesli tudi njega štirje možje tjà na pokopališče. Jaz pa sem pobral vse, kar je zapustil strijc: pet srebrnjakov in citre. In s temi sem šel križem svetá“. — Tako je pripovedoval mladi umétalnik ravnodušno. Samó takrat, ko je govoril o smrti očetovej, materinej in strijčevej, zalesketale so se skrite solzé na mladem obličji.

Meni pa se je radoznalost še boljše povečala. In vprašal sem ga, kje se je naučil one slovenske melodije. Nasméhnil se je in povedal, če tudi se mu je zdelo nenavadno moje vprašanje.

„Ko sva še hodila s strijcem — Bog mu daj dobro! — po Bocenskih krémah, prihajali so večkrat v neko gostilno koncem mesta vojaci, ki so

govorili v nam neznanem jeziku. Da ni bilo vlaško ali nemško, kar so govorili, vem; peli pa so več potov pesni v svojem jeziku, katere so nam tako ugajale, da smo je večasih prosili, naj nam zapojó kako svojo. In zapeli so jih, katerih dve melodiji sem si zapomnil, besed pa seveda ne, ker jih nisem razumel. Jedno znam še igrati in za prvo besedo vem, da se glasi: „Naprej“. Ako vam je drago, zaigram jo.

In meni je srce utripalo ter se nisem mogel vzdržati, da bi ne začel sam spremljati s petjem mladega citrarja. Ko pa sva dokončala in je meni čas potekel, tedaj sem se poslovil od njega, vprašaje ga, koliko mu dolžujem.

In dejal mi je, ako mu hočem storiti kako uslugo, zapišem in preložim naj mu besede ónih dveh pesni. In zapisal sem mu je še tisti trenotek, ter mu stisnil še nekaj drobnega v pest. Še precej časa sem gledal za odhajajočim, dokler ga niso zakrile visoke hiše in čuli so se od daleč samó še posamični glasovi njegovih citer — — —

Prihajalo pa mi je na misel, kako mi je pravil moj bratranec svoje zgrade in nezgrade, ko je bival kot vojak dlje časa v Boenu in porajale so se mi nove misli v vznemírjenem sreci — — —

Z mladim Tirolcem pa sem prišel še jedenkrat vkupe — v svojem domačem kraju. A tedaj ni bil več sam — bila jih je cela družba godeev — in ni bil več tak. Pobiral je z upregnenim papirjem za sekirice darov okolo poslušalcev in prišel je tudi do mene. Ko mu pa pogledam ostro v zastarelo obličje, premerim ga z očmi od vrha do tal, ter vržem precejšno vsotico v dar, tedaj me pogleda natančneje in čelo se mu še boljše nagrbanči. Ko je vže odhajal, pogledal me je še jedenkrat, kakor bi me hotel z očmi prebosti — a spoznal me ni.

Družba ga je postarala, pretvorila in pokvarila.

Jaz pa sem dejal še tisti večer na papir, kar si zdaj čital, mladi čitalec, da izveš tudi ti, kako človek sme biti in kako ne sme biti.

B—c.

Lesena žlica.

(Prilika)

bogatej meščanskej hiši so imeli svoje dni leseno žlicco, ki je bila tako lična, kakeršno je le mogoče izrezljati iz brinjevega lesa. Kdor koli jo je videl, pohvalil jo je in dejal, da je lepa. Vsled tega je postala žlica zeló ošabna, kajti napuh se nahaja v vsakej stvarci, in tako tudi v leseni žlici.

„Oh“, misli si ošabna žlica, „ko bi bila jaz od srebrá! Zdaj me samó hlapeci in dekletje jemljó v roke; ako bi pa bila srebrna, služila bi lahko kralju, ki s srebrno žlicco já iz srebrnih pladnikov.“

Pri prvi priliki je prosila lesena žlica svojo gospodinjo: „Ljuba gospa! vi pač sami izprevidite, da sem jaz prelepa za kuhinjo; meni bi se spodobilo, da bi na gosposkeji mizi ležala in stregla. Ne morem več tukaj prestatí, ker moram vedno samó s hlapeci in deklamí občevati, katerih nobeden nima omike niti se zna spodobno vesti. Prosim vas, gospa ljuba, dajte me posrebrniti ter mi odkazite drugo službo.“

Gospodinja je rada ustregla njenej želji ter jo poslala k zlatarju, da bi jo posrebrnil. Zlatar je svoje delo tako dobro zvršil, da se je lesena žlica blestela kakor solnce ter se po vnanjej podobi ni mogla razločiti od nobene druge srebrne žlice.

Tudi gospodinja je bila zadovoljna z njo, in jo je spravila v škrinjo k drugim srebrnim žlicam, s katerimi se je posrebrnjena žlica hitro sprijaznila, ter vse srebrne žlice imenovala svoje sestre, vilice pa brate, a žličice za kavo so jo morale zvati tetice. Drugim žlicam je pripovedovala, da je v rodu z veliko srebrno žlicco, katero je imenovala svojo babico, da-si je ni še nikoli videla.

A kadar je prišel postrežnik po srebrni žlici, pustil je vselej posrebrnjeno v škrinji, naj se je bila tudi najviše vlegla, da bi je ne bil prezrl. In ker jo je vender postrežnik vselej prezrl, pritožila se je gospodinji in rekla: „Povejte vender postrežniku, da sem jaz tudi srebrna in ravno tako lepa in dobra, kakor druge žlice. Jaz ne vem, zakaj ravno mene postrežnik vedno prezira, da-si se še lepše svetim, nego-li druge žlice.“